

LESNI DELAVEC

Glasilo Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 dinarjev. — Oglasi se za milimeter prostora v dolžini širine enega stolpca računajo po 1 dinar. — Ne frankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 3.

Ljubljana, dne 1. decembra 1922.

Socialno zavarovanje.

Lesna trgovina in lesna industrija pomenita pri nas najjačjo panogo gospodarstva in je tu za poslenega tisoče delavstva, ki mora biti v polni meri deležno dobrot zavarovanja. — Radi slabega bivšega avstrijskega zakona in radi površnosti in nesocialne prakse bivših nosilcev socialnega zavarovanja je bilo lesno delavstvo v lesnih trgovinah, sekači v gozdih itd., zelo zanemarjeno v tem oziru. V splošnem velja načelo, da je vsak lesni delavec, kvalificirani in nekvalificirani in naj opravlja svoje delo kjerkoli (v delavnici, na stavbi, v gozdu, na skladišču, pri spravljanju in nakladanju lesa, na žagi itd., podvržen zavarovanju za slučaj bolezni in nezgod. Na delavstvu je, da pazi, da se to načelo tudi praktično izvaja, zlasti, da bodo prijavljene vse nezgode, tudi one visoko v gozdih, o katerih se pravi podjetnik skoro nikdar ne dozve. Delavstvo se mora, predno se poda na nevarno delo v gozdove itd. prepričati, če je prijavljeno v zavarovanje. Najboljše more izvrševati kontrolo le delavstvo samo.

Prijave in odjave.

V varstvo pravic, ki jih delavstvu daje zakon je neobhodno potrebno, da je vsak delavec v zavarovanju pravilno priglašen. To dolžnost mora izvršiti delodajalec. On mora vsakega delavca, ko vstopi v delo prijaviti, in ko izstopi iz dela zopet odjaviti. Prijaviti mora natančno delavčevo plačo, ker ta tvori podlago za višino podpor in dajatev in zavarovalnih prispevkov. K plači spadajo tudi nenaturalne dajatve (hrana, kurjava, itd.) V tem oziru mora biti delavstvo zelo pozorno, kajti delodajalci imajo navado prijavljati manjšo plačo, kakršno delavec dejansko ima, da na ta način plačujejo manjše prispevke. S tem pa je oškodovan delavec, ker pri manjši plači dobi tudi manjšo podporo. Zato naj se vsak delavec prepriča, s kakšnim zneskom je prijavljen v zavarovanje. Podjetja, ki delujejo s stroji ali ki zaposlujejo nad 5 delavcev morajo prijaviti tudi svoj obrat v svrhu

naznanitve v nevarnostne razrede in odstotke, ka tera uvrstitev tvori podlago za predpisovanje ne zgodno-zavarovalnih prispevkov.

Zavarovalni prispevki.

Podlago za višino zavarovalnih prispevkov tvori delavčeva zavarovana mezza in za ne zgodno-zavarovalne prispevke poleg tega še nevarnostni odstotek, v katerega je obrat uvrščen. Čim nevarnejši je obrat, tem večji so prispevki. Čim večja je delavčeva mezza, tem večji so prispevki. V svrhu ugotavljanja prispevkov in podpor je delavstvo uvrščeno v 17 mezdnih razredov po višini svoje dnevne plače in sicer je v prvi razred uvrščen oni, ki ima dnevni zaslužek do Din 2.50; zavarovana mezza, od katere je plačevati prispevke in po kateri se določajo tudi vse dajatve in podpore, znaša v tem razredu Din 2.17. V 17 mezdni razred so uvrščeni delavci z dnevnim zaslužkom preko 40 Din, kar delavce zasluzi več od 40 Din za zavarovanje ne pride v poštev. Na primer delavec zasluži na dan Din 50. V slučaju bolezni dobi podporo samo na podlagi Din 40. Prispevki za bolniško in nezgodno zavarovanje se plačujejo tedensko in sicer znašajo prispevki za bolniško zavarovanje sedaj 30 odstotkov od dnevne zavarovane mezde na teden. N. pr. delavec zasluži na dan Din 23. Uvrščen je v 13 mezdni razred z zavarovano mezdo Din 20. Prispevek na teden znaša $20 \cdot 30 = 6$ Din, od katerega zneska ima polakovico (Din 3) plačati delavec, polovico (Din 3) delodajalec. Pri izračunavanju prispevkov za nezgodno zavarovanje pa je poleg zavarovane mezde upoštevati še nevarnostni odstotek, v katerega je obrat uvrščen. N. pr. gornji delavec je zaposlen v strojnem mizarstvu, ki je uvrščeno v nevarnostni odstotek 35. Tedenski prispevek za nezgodno zavarovanje znaša $20 \cdot 35 = 7$ Din. Prispevek za nezgodno zavarovanje mora plačati delodajalec sam in ne sme iz tega naslova ničesar odtegniti od delavčeve plače. Po gornjem računu to

rej znaša bolniški in nezgodni zavarovani prispevek za delavca z dnevno plačo Din 23 in ki je zaposlen v mizarski delavnici s 35 nevarnostnim odstotkom na teden Din 9.05, od česar plača delavec Din 3 in delodajalec pa Din 6.05.

Dajatve in podpore za slučaj bolezni.

Kakor rečeno so dajatve in podpore za slučaj bolezni odvisne od dnevne zavarovane mezde. Dajatve in podpore pa zakon ne daje samo zavarovanemu delavcu, ampak tudi njegovim rodbinskim članom (ženi, otrokom, staršem, starim staršem, vnukom, bratom in sestram zavarovanega delavca), ako sami nimajo dohodkov in ako sami niso zaposleni v zavarovanju podvrženem delu in ako z zavarovancem žive v skupnem gospodinjstvu.

Najmanjše podpore, ki jih zakon daje v slučaju bolezni so: 1. brezplačna zdravniška pomoč, obveze, zdravila, zdravilne vode, kopeli, umetni pripomočki (proteze), zdravljenje v bolnici; 2. hranarina (denarna podpora), ki znaša na dan dve tretjini zavarovane mezde, torej pri delavcu, ki zasluži na dan Din 23 je dnevna podpora Din 12. Pod 1. in 2. navedene podpore se dajejo največ za 26 tednov, kar je odločno prekratka doba in se mora brezpogojno podaljšati na eno leto.

Laž ima kratke noge.

Ker me neka oseba, katera se pa s svojim polnim imenom ne upa na dan, sumniči v listu »Naprej« z dne 23. novembra 1922, češ, da sem pri zadnjih pogajanjih, katera so se vršila v Sevnici, zastopnike delavstva odstranil, da jih ne rabim in namigava, da sem bil od strani podjetja podkupljen, hočem obelodaniti celotno pogodbo kakor je bila sklenjena in s podpisimi vseh navzočih zastopnikov. Delavstvo lahko s tega izprevidi, kako kratke noge ima laž.

Oseba pa, ki se je upala to pisati, naj ima tudi toliko poguma, da pride s svojim imenom na dan, sicer je največji lažnik, kateri čevlje po sebi meri in je najbrže veliko bolj lačen kakor jaz. Torej pogum in z imenom na dan, za tujim hrbtom se skrivajo samo neznačajni strahopetci, ljudje pa, ki hočejo biti delavski vodniki, morajo biti možje poguma. Pogođba se glasi:

Sevnica, 15. februarja 1922.

Dogovor

sklenjen med tvrdko Brata Winkle v Sevnici in Osrednjim društvom lesnih delavcev in sorodnih strok v Ljubljani:

1. Ker so se zvišale cene življenskim potrebščinam, našteté v dogovoru z dne 5. maja 1920, od zadnjega dogovora (17. dec. 1921) od K 1066 na

K 1415, se zvišajo s 5. marcem 1922 delavske mezde kakor sledi: delavstvu, ki je zaposleno od 4. t. m. v obratu ob urni mezdi, kakor tudi akordantom se zviša celokupna dnevna mezda na K 1680, t. j. približno 20 odstotno povišanje.

Razdelitev tega poviška na posamezne delavce se prepusti vodstvu; akordne mezde pa se bodo povišale tako, da bodo ostale dosedanje razdalje med dnevno in akordno mezdo neizpremenjene.

2. Zahtevi delavstva glede sprejemanja novih delavcev, čakalnice, stanovanj, drv in obdržavanja sestankov v obratu se ne more ugoditi, pač pa bo podjetje te zahteve po možnosti upoštevalo.

3. Plača se le storjeno delo. Podjetje pa plačuje v zakoniti izmeri prispevke za bolniško in nezgodno zavarovanje. Drugih prispevkov ne plačuje.

4. Dogovor stopi 5. marca v veljavo in je obdobjeno na 6 tednov odpovedljiv.

5. Točka 1. dogovor z dne 21. septembra 1921 ostane smiselno nadalje v veljavi.

Za podjetje:

inž. **Jupelj**, sekvester.

Za Osrednje društvo lesnih delavcev:

Bradeško Andrej.

Za delavstvo:

Horber Fran, Jalovec Mihael, Hribšek Jožefa.

Za Delavsko zbornico:

Dr. Stanko Likar, tajnik.

Tajnik Osrednjega društva lesnih delavcev.

Naše delo.

V nastopnem podajamo pregled ter poročilo, v kolikor se delovanja naše strokovne organizacije tiče glavnega njenega smotra, namreč regulacije plač. Pregled je jedrnat in jasen. Navajamo le kraje, tvrdke, pri katerih se je mezдно gibanje vršilo in številke, ki izražajo zvišanje v procentih. Poročilo obsega čas od 1. januarja do 30. junija 1922, torej za prvo polletje tekočega leta. Plače so se zvišale, in sicer:

Sevnica: Tovarna kopit Bratov Winkle, dne 15. januarja 20 procentov.

Maribor: Za vsa mizarska podjetja dne 25. januarja sklenjena pogodba je mizarjem in strojnim delavcem prinesla povišanje plač 20 procentov.

Boh. Bistrica: S tvrdko Rozman Franc dne 28. januarja sklenjena pogodba; uspeh 30 procentov.

Prevalje: Dne 31. januarja sklenjena pogodba za vso Mežiško dolino — podjetja grofa Thurna, fidejkomis Thurn, Jurij Duklas, Lahovnik itd. — povišek je znašal 30 do 40 procentov.

Mirna: Pri tvrdki Kolenc dne 6. februarja 10 procentov.

Tržič: Lesno-industrijska tvrdka Born, pogodba sklenjena dne 9. februarja, uspeh 10 procentov.

Mislinje: Tvrdka Perger, lesno-industrijsko podjetje, pogodba sklenjena dne 12. februarja s poviškom 25 procentov.

Ljubljana: Z Zvezo mizarskih podjetij sklenjena pogodba dne 17. februarja s poviškom 20 procentov.

Črnomelj: S firmo Brine in Klemenc dne 28. februarja sklenjena pogodba 40 procentov.

Ljubljana: Dne 1. marca s tvrdko »Slograd« sklenjena pogodba 15 do 20 procentov.

Poljzela: Tvrdka Prym, dne 7. marca sklenjena pogodba 15 procentov ter nabavni pripevek 25 procentov.

Gorje pri Bledu: Tvrdka »Vintgar«, pogodba sklenjena 9. marca, uspeh 20 procentov.

Slov. Bistrica: Tvrdka P. J., tovarna za gube, pogodba sklenjena dne 27. februarja, uspeh 35 procentov.

Slovenjgradec: Tvrdka A. J. Siegl nasl., pogodba sklenjena dne 14. marca, uspeh 45 procentov.

Soštanj: Tvrdka Hauke in Strojnik, pogodba sklenjena dne 17. marca, uspeh 10 procentov.

Milanov vrh: Lesno-industrijska tvrdka Žagar, pogodba sklenjena dne 20. marca, uspeh 15 procentov.

Stari trg, Tvrdka Žagar, dne 29. marca sklenjena pogodba, uspeh 15 procentov.

Tržič: Tvrdka Born, pogodba sklenjena dne 30. marca, uspeh 7 procentov.

Strnišče: Tvrdka Čuček, dne 5. aprila, uspeh 17 procentov.

Ljubljana: Zadruga pleskarjev in slikarjev, dne 10. aprila, 40 procentov.

Prevalje: Za vsa lesno-industrijska podjetja Mežiške doline, dne 24. aprila sklenjena pogodba, uspeh 17 procentov.

Loka pri Žusmu: Tvrdka P. J. tovarna kopit in drugih lesnih izdelkov, dne 6. maja, uspeh 30 procentov.

Celje: Vsa mizarska podjetja dne 6. maja, uspeh 20 procentov.

Maribor: Zadruga mizarskih podjetij dne 8. maja, uspeh 20 procentov.

Ljubljana: Zveza mizarskih podjetij dne 16. maja, uspeh 30 procentov.

Gorje: Tvrdka Hudovernik in drug dne 22. maja, uspeh 20 procentov.

Glažuta: Tvrdka »Mala gora«, dne 24. maja, uspeh 30 procentov.

Ljubljana: Zadruga pleskarjev in soboslikarjev, dne 24. maja, uspeh 15 procentov.

Jelendol: Tvrdka »Velika gora«, dne 1. junija, uspeh 30 procentov.

Maribor: Za lesno industrijo, razen mizarskih podjetij, se je končno dne 30. junija 1922. sklenila pogodba, katera je prizadetemu delavstvu prinesla povišanje plač za 20 procentov.

Razentega so tu in tam podružnice same dosegle nekaj poviškov. Ker tajništvu Osrednjega društva še niso poslale tozadevnih poročil, smo priobčili gorenja poročila le o onih pokretilih, pri katerih je direktno sodelovalo tajništvo ali kak funkcionar Osrednjega društva lesnih delavcev. Poleg tega je pri sklepanju navedenih pogodb deloma sodelovalo tudi obrtno nadzorništvo, oziroma inšpekcija dela, oddelek za socialno skrb pri pokrajinski upravi za Slovenijo ter delavska zbornica. Kadar je šlo za gozdnolesnoindustrijska podjetja, deloma tudi gozdarski uradi.

Poročila o stávkah in drugem, kar je bilo v zvezi s sklepanjem pogodb objavimo drugič.

Kdor izmed lesnih delavcev se le količkaj zaveda, koliko truda, navora ter skrbi je delo za dosego boljših plačilnih pogojev povzročalo, in da bo to delo čimdalje hujše, ta bo nehote tudi moral priznati, da se je za vse dosežene uspehe zahvaliti edinole naši strokovni organizaciji. Posebno pa vi zaupniki, ki ste sodelovali, dobro veste, s kakimi težavami je bilo in je vse delo zvezano. Kaj čuda, da je tu in tam izmed zaupnikov potem ko se je sam prepričal, izjavil, da na pogajanja več ne pojde. Vseh teh zaupnikov pa je dolžnost, da napno vse svoje sile v ta namen, da se naša strokovna organizacija poveča, številno pomnoži in ojači. Le priznajmo tovariši, poleg drugih važnih in velikih nalog, ki jih naša strokovna organizacija ima, pa v prvi vrsti vendarle gre za vsakdanji kruh. In če bomo imeli trdno vero sami v sebe, trdno vero v večno resnično idejo proletarske solidarnosti, katera se zrcali v naši strokovni organizaciji, in ako bomo imeli potrebno razumevanje za neizogibne žrtve, katerih moramo v svojem lastnem interesu prinašati strokovni organizaciji, tedaj bomo sposobni pridobljeno obvarovati in izvojevati sicer polagoma toda sigurno še vse ono, česar še nimamo in tega je še zelo veliko.

Delati, agitirati, to bodi naše geslo.

Dobre posledice.

V prejšnji številki našega lista smo tako mimogrede omenili, da je zadnja velika stavka mi-

marsikaj izboljšati. V boju proti socialni zakonu daji, pa se je slovensko obrtništvo razgalilo v vsej svoji duševni revščini. G. Franchetti je dal napisati neko resolucijo, v kateri proglašča, da vse slovensko obrtništvo »Zakon o zavarovanju delavcev« slovesno in energično odklanja. Odkrito povemo, da takega duševnega produkta že dolgo nismo imeli priliko čitati. Ob popolni ignoranci delavskega stanu proglašati, da je splošno blagostanje odvisno edinole od tega, če se obrtništvo in trgovstvu dobro godi; ali z drugimi besedami povedano: Splošno blagostanje zavladava takrat, kadar si obrtništvo in trgovstvo brezdelno lahko polni žepa na račun delavstva, je glavni akord te duhovite resolucije, in vsega našega obrtništva.

V celi resoluciji ne najdete ne ene besedice, ki bi izražala brigo tudi za delavstvo.

Menda gospodom obrtnikom ne bo neznan, da so se države kakor Anglija in Nemčija razvile do svoje stopnje le vsled tega, ker so skrbele tudi za delavstvo. Kdor pozna tamošnjo socialno zakonodajo, se ne bo čudil, da je delavstvo imenovanih držav za vse slučaje tudi preskrbljeno, kar pri nas še dolgo ni. Blagostanje države eksistira takrat, kadar je deležna dobrin široka plast ljudstva, to je, delavstvo, in ne posamezni parasiti. To naj si gospodje obrtniki zapomnijo. Časi, ko so posamezniki mogli lahko diktirati, so nepreklicno minuli. Zato smo tudi trdno uverjeni, da bo ta resolucija dobila edino zasluženi prostor, in ta je koš predmetnega ministrstva.

Pa leso delavstvo od te resolucije ne sme pozabiti, in to je, da gospodje delodajalci neumno delajo na to, da potisnejo delavca v srednjeveški brezpravnost. Zato delavstvo ne sme zamuditi nobene prilike, da svojo organizacijo tako utrdi, da se ji ne bo treba bati napadov, temveč, da bo s svojo lastno močjo izsililo od vlade ne le karikatur, temveč moderno in do skrajnih konsekvence izvedeno socialno zakonodajo v zaščito delavstva.

Poglavje o delavskih zaupnikih.

Zakon o zaščiti delavstva iz dne 28. februarja 1922 predvideva tudi za delavstvo lesno stroko, da vse važne institucije delavskih zaupnikov obratnih. Potrebno je, da vsaka hiša, kjer se lesni delavci ne le soto, ampak tudi delajo, ima svojega zaupnika, ampak, da tudi delavci, ki ne delajo, imajo svojega zaupnika. Da bodo imeli lesni delavci priložnost, da se jim institucije delavskih zaupnikov pri delu preštedirajo, pričujemo, da ne bodo ostali, onih pa ugrajev, ki se tega vprašanja tičejo. Priloga je

priobčimo o stvari razpravo. Tozadevne določbe zakona se glase:

§ 108.

V vseh podjetjih, navedenih v § 1. tega zakona, ima pomožno osebje, ki je zaposleno v njih, pravico, izvoliti svoje zaupnike.

§ 109.

Delavski zaupniki imajo to-le nalogo:

- delujejo za zaščito gospodarskih, socialnih in kulturnih interesov delavcev, zaposlenih v podjetjih, ki so navedena v § 1. tega zakona;
- vplivajo na vzdrževanje dobrih odnošajev med delavci in njih delodajalci;
- sodelujejo pri pripravljanju in izdelovanju kolektivnih delovnih pogodb med delavci in delodajalci;
- skrbe, da se delodajalci in delavci strogo držijo vseh kolektivnih in individualnih delovnih pogodb;
- posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, zlasti pa v onih, ki se tičejo mezd (plač), da se taki spori poravnajo izlepa; kjer se jim to ne bi posrečilo in kjer bi zaradi tega pretila stavka, zahtevajo zaupniki posredovanje državnih pristojnih oblasti;
- posredujejo pri določanju akordnih tarif, povprečnih in minimalnih zaslužkov, kolikor niso regulirani s kolektivnimi pogodbami, ob sodelovanju delavskih profesionalnih organizacij in delodajalcev, istotako posredujejo pri deljenju akordnega dela;
- stremijo za tem, da se strogo uporabljajo vse odredbe, ki jih predpisujejo zakonodajna in administrativna oblastva za zaščito delavcev glede delovnega časa, zdravja, življenja in socialnega zavarovanja, kakor tudi za tem, da obveščajo in podpirajo pristojna nadzorna oblastva v vseh vprašanjih, ki se tičejo uporabljanja veljavnega zakonodajstva o zaščiti delavcev;
- stremijo za tem, da se v podjetjih vzdržuje red in disciplina;
- podpirajo delavce in delodajalce z nasveti ob izstopu iz dela ali odpustu delavcev iz obrata in stremijo za tem, da se izvestni spori, ki so v zvezi s tem, poravnajo izlepa;
- sodelujejo po možnosti pri upravi raznih delavskih humanitarnih naprav (zadrugah raznih vrst, raznih društev za medsebojno podpiranje itd.) in sicer v zmyslu navodil ministrstva za socialno politiko;
- vročajo delodajalcem vloge za izboljšavo organizacije dela v podjetjih.

§ 110.

Ako je podjetje sestavljeno iz več samostalnih oddelkov, sme izvoliti vsak oddelku posebne za-

upnike, njih odposlanci pa razpravljajo skupno o vprašanjih, ki se tičejo vseh oddelkov.

§ 111.

Delavski zaupniki se volijo z neposrednim, tajnim glasovanjem po kandidatnih listah (proporčni volilni sistem) in v zmislu navodil, ki jih daje minister za socialno politiko.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci obojnega spola, ob času volitve zaposleni v podjetju, ki so dovršili 18. leto starosti.

Pasivno volilno pravico imajo ob pogoju, da uživajo državljanske pravice, vsi polnoletni in pismeni volilci obojnega spola, zaposleni v podjetju.

§ 112.

Mandat delavskih zaupnikov traja leto dni. Delavski zaupnik, ki je izvrševal svoj mandat v prošlem koledarskem letu, se sme iznova izvoliti.

Pred koncem koledarskega leta prestane mandat delavskih zaupnikov še:

- a) s smrtjo;
- b) s prostovoljno odpovedjo;
- c) z izgubo državljanskih pravic po polnoveljavni sodni odločbi;
- č) z izstopom iz podjetja;
- d) zbog težke kršitve dolžnosti, odnosno prekoračitve področja, ako je nastala s tem nevarnost za življenje, zdravje in druge važne interese zaposlenih delavcev ali podjetja. O vprašanju, ali je nastala težka kršitev dolžnosti ali prekoračitev področja, odloči na zahtevo lastnika podjetja ali dveh tretjin zaposlenih delavcev dotičnega podjetja pristojna inspekcija dela, zoper katere odločbo se sme nezadovoljna stranka pritožiti na ministrstvo za socialno politiko.

Izpraznjeni mandat se mora popolniti najkasneje v 14 dneh.

§ 113.

Delavske zaupnike volijo volilni odbori.

V onih podjetjih, kjer so delavci tudi prej volili svoje zaupnike, tvorijo ti zaupniki volilni odbor ter izvedejo nove volitve v zmislu tega zakona.

V onih podjetjih, kjer delavci do sedaj niso volili svojih zaupnikov ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitev poseben volilni odbor. Ta volilni odbor tvorijo najstarejši delavci dotičnega podjetja, katerih število mora biti toliko, kolikor je število zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju. Poznejše volitve zaupnikov izvajajo delavski zaupniki sami, ki jim je potekel mandat.

V področje volilnih odborov spada to-le: Volilni odbori

1. volijo predsednika;
2. sestavljajo volilne liste;

3. razpisujejo volitve (izdajajo razglase), določajo dan in kraj volitev;

4. sprejemajo in rešujejo pritožbe zoper sestavo volilnih list;

5. popravljajo volilne liste;

6. izvršujejo volitve;

7. ugotavljajo in razglashajo uspeh volitev;

8. sprejemajo pritožbe zoper volitve.

§ 114.

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju, in sicer tako-le:

V podjetju, v katerem je zaposlenih:

1. do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;
2. od 21 do 50 delavcev, volijo ti največ tri zaupnike;
3. od 51 do 100 delavcev, volijo ti največ štiri zaupnike;
4. od 101 do 150 delavcev, volijo ti največ pet zaupnikov;
5. od 151 do 450 delavcev, volijo ti največ šest zaupnikov;
6. ako je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 16 zaupnikov.

§ 115.

V podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih več nego 10 nameščencev, smejo tako delavci kakor tudi nameščenci voliti svoje posebne zaupnike, ki opravljajo svoje posle posebe, one posle, ki se tičejo delavcev in nameščencev, pa skupno po poslovniku.

V podjetjih, ki volijo skupno tri ali več poverjenikov, morajo izvoliti enega poverjenika nameščenci.

§ 116.

Zaupniki izdelajo poslovnik za svoje delovanje na podstavi poslovnika, ki ga izda ministrstvo za socialno politiko.

Delavski zaupniki morajo koncem vsakega leta pristojni inspekciji dela predložiti pismeno poročilo o svojem delovanju.

§ 117.

Delavski zaupniki ne dobivajo za svoje delo nobene plače ali nagrade.

Svojo dolžnost opravljajo, kadarkoli je to mogoče, izvun določenega delovnega časa.

Kolikor pa se mora njih delovanje po naravi njim odrejenega področja vršiti ob delovnem času, ne smejo delodajalci časa, prebitega v prednjem delovanju, smatrati za čas, ki bi ga delavski zaupniki prebili izvun podjetja, in torej tudi ne smejo zaradi tega ničesar odtezati od njih mezd. Pri delavskih zaupnikih, ki se plačujejo od kosa, jim mo-

rajo lastniki podjetja čas, ki ga prebijejo v prednji dolžnosti, dokler traja delovni čas v podjetju, vračunati kot efektivno delo v podjetju ter ga jim nagraditi v razmerju njih povprečnega normalnega zaslužka.

§ 118.

O sporih, ki nastajajo med samimi delavci podjetja ali med delavci in njih delodajalci in v zvezi s poslovanjem zaupnikov, odločajo pristojne inspekcije dela, odnosno ministrstvo za socialno politiko.

§ 119.

Delodajalci ne smejo odpuščati niti preganjati delavskih zaupnikov zaradi pravilnega izvrševanja njih dolžnosti po odredbah tega zakona.

Naš naraščaj.

Eno glavnih vprašanj naše stroke, na kar bi morali vso pozornost obračati pomočniki in mojstri, je vprašanje naših učencev. Žal, da se v zadnjem času prav malo kdo zmeni zanje. Največ jih gara ter vlačí voz po cestah, ko pa je prost, pa ni zmožen za nobeno mizarsko delo. Oglejmo si nekoliko поблиžje učenca, ki se pride učít. Največ teh učencev so sinovi ubogih bajtarjev in mizarskih pomočnikov. Mlad in še neizkušen stopi prvíkrat v delavnico z dobro voljo, da se bo pridno učil, a že v prvih dneh dela spozna težave, katere bo moral prenašati vsa leta učne dobe, če ne tudi kasneje v življenju, katere pa mu seveda že sedaj ne prijajo. Vedno trpi preganjanje sem in tja, surove besede od vseh strani in čudo ni, da ob takem postopanju z njim izgubi vsako veselje do dela, v tem slučaju do učenja. Dobrobit nas vseh bi moral biti, da izučimo kar največ mogoče dobrih delavcev, ker to je v korist pomočnikov kakor tudi mojstrov, zakaj ako so moči dobro kvalificirane, lahko zahtevajo delu primerne

plače, mojstri pa tudi bolje izhajajo z dobrimi pomočniki, ker ti v resnici kaj napravijo, slabe moči pa kvečjemu kaj pokvarijo.

Torej živo dejstvo je, da so človeštvu v korist samo v resnici delavne moči, ne pa samo napol moči. Torej človeški rod je treba že takoj v njegovih mladih letih vaditi k delu, ga učiti in vzgajati, da bo, kot mož res koristen človeški družbi.

Najde pa se mnogo delavnic, kjer se uči po pet ali še več učencev, seveda brez vsakega pomočnika, mojster pa pride po dvakrat do trikrat na dan pogledat kaj se dela in še to kar mimogrede, ne da bi jim dal potrebnih naukov ter pokazal, kako se ta ali ona stvar napravi, pač pa jih običajno nahruli, mnogokrat brez vzroka ter odide. Lahko si torej predstavljamo, kakšne pomočnike se dobi iz takih delavnic.

V tem pogledu bi pač morale kompetentne oblasti napraviti potrebne korake, kateri bi bili v dobrobit vseh. Kjer pa se nahajajo v delavnici pomočniki, je pa teh sveta dolžnost, da z učenci ravnaajo lepo, jih uče v enem kakor tudi v drugem oziru. Pomočniki, naj se vzdržujejo vsake nespodobne besede, ter vseh nepotrebnih burk, prosti čas pa naj porabijo za vzgojo mladine v duhu solidarnosti in praktičnosti. Dolžnost zaupnikov posameznih delavnic pa je, da se zanimajo, če učenci redno obiskujejo obrtno šolo. Nadalje naj skrbe, da se učenci izobrazujejo, svetujejo jim naj da pristopajo k izobraževalnim društvom ter goje razne športe.

Tako bomo obvarovali našo mladino pred pijančevanjem in nerednim življenjem. Naša bodočnost je v mladini. Zatorej varujmo jo pred pogubo in v starosti nam bo v veselje. Brez vzgoje dobre mladine, je naš trud zastonj.

S.

**Sleherni lesni delavec bodi član
Osrednjega društva lesnih delavcev!**

Organizacijski in socialni vestnik.

Mojstrana. V nedeljo dne 19. novembra se je vršil ustanovni občni zbor podružnice lesnih delavcev, zaposlenih pri družbi »Belce«. Udeležba je bila lepa, ker je prišlo na občni zbor vse lesno delavstvo ondotnega kraja. Razveseljivo dejstvo je, da se je pričelo tudi to delavstvo zanimati za organizacijo, ker brez te je itak vsako delo za dobrobit delavstva onemogočeno. Poročal je tajnik Osrednjega društva lesnih delavcev o pomenu strokovne organizacije, o razrednem boju, kateri se sedaj vojuje med kapitalom in delavskimi vrstami. To posebno občuti lesno delavstvo po deželi, ker imajo vse obsežne gozdove v rokah različni grofje in baroni, parne in vodne žage pa akcijske družbe

in banke. Ti pa izkoriščajo delavske moči kolikor največ morejo, posebno pa v krajih, kjer ni organizacij. Dela se tam po 10 do 16 ur na dan, zaslužek pa je tako pičel, da ni mogoče ne živeti ne umreti. Obrazložil je nadalje navzočim zakon o zaščiti delavcev in njegov pomen za delavstvo. Končno je priporočal delavstvu, da se združi v močno strokovno organizacijo, ter organizacijsko misel širi vsepovsod. Boja je treba na celi črti, dokler ne zmaga delo nad kapitalom.

Strnišče pri Ptuju. Dne 12. novembra se je vršil tu shod lesnega delavstva. Na shodu je poročal sodrug Bradeško o položaju, v katerem se nahaja delavstvo tega kraja, predvsem pa onega, ki

je zaposleno pri firmi Čuček. Ta človek plačuje svoje delavce tako mizerno, da dostikrat nimajo niti za suh kruh, poleg tega stanujejo v barakah, seveda v povsem razdrapanih. Zatorej, delavstvo, odpri oči in spreglej! Vsi v organizacijo, ker le v njej nam je zmaga omogočena. Isti večer smo imeli poslovljni večer s sodrugi in sodružicami, kateri odpotujejo v Prekmurje in na Bled. Obljubili so nam, da bodo širili organizacijsko misel tudi v onih krajih, kamor odpotujejo. Mi pa jim želimo srečno pot in mnogo uspeha! Shod in poslovljni večer sta jako lepo uspela.

Kultura.

POZIV NA NAROČBO!

Koncem decembra izda »Slovenska socialna matica« pesniško zbirko:

TONE SELIŠKAR »TRBOVLJE«.

Vsakemu so lahko že znane pesmi najboljšega in najizrazitejšega predstavnika naše mlade umetniške generacije. V tej zbirki slika pesnik življenje sajastih in trpečih bratov. Njegove pesmi, katerih je bilo nekaj objavljenih že v »Kresu«, in katere je pesnik sam že recitiral na javnih umetniških večerih, so povsod zbudile navdušenje in pohvalo. Vse duševno in ročno delavstvo pozivljamo, da si nabavi to zbirko pesmi. V vsako družino mora Seliškarjeva pesniška zbirka »Trbovlje«. Kdor naroči knjigo do 15. decembra in pošlje denar naprej, prejme/broš. izvod za 30 K in vezan za 40 K. Opozorjamo, da bo po izdaji cena višja, vsled česar naj vsakdo takoj naroči. Na naročila brez denarja se ne moremo ozirati. Naročnina naj se pošlje na naslov »Slovenska socialna matica«, Ljubljana. Oseb-

no morete naročiti zbirko v Osrednjem tajništvu »Svobode«, Ljubljana, Židovska ulica 1., I. nadstropje.

»Kres« št. 11 je izšla ter prinaša naslednjo vsebino. Leposlovni del: Gil Blas: Tisoč in ena noč; L. Andrejev: Vrnitev. — Pesmi: T. Seliškar: Glas izbičanih duš, Pravica; Ernest Tiran: Razbojnik; Čulkovski: Ples na vulkanu. — Telovadba: Pregled svetovnega delavskega telovadnega gibanja v prvem polletju 1922; Telovadne igre. — Socialni vestnik: Mi pa ostanemo kakor smo b'li. — Slike: Prvi javni nastop delavske telovadne enote »Svobode« na Jesenicah in delavskega telovadnega društva »Sloga« iz Maribora. — »Kres« je najlepši rodbinski list. Velja samo 40 Din na leto. Priporočamo ga najjiskreje vsem sodružicam in sodrugom.

POZIV PODRUŽNICAM! Podružnice ponovno opozarjamo, da takoj odračunijo zaostale obračune in sicer morajo biti vsi obračuni za mesec november kakor tudi zaostali do 10. decembra v Ljubljani, če se to ne zgodi, bodo prihodnjič v listu imenoma objavljeni. To je treba tudi radi tega, ker se bodo zamenjavale koncem leta članske izkaznice, da potem delo ne zastane.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. — Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiska tiskarna J. Blasnik nasl. v Ljubljani.

**Le organizirano delavstvo jamči
za boljšo bodočnost!**

== KONSUMNO DRUŠTVO ZA SLOVENIJO ==

Poštni predal št. 13
Telefon inter. št. 178

:: LJUBLJANA ::

Pošt. ček. rač št. 10.532
Brz. ,Kodes' Ljubljana

Hranilni oddelek

naznanja, da je s **1. novembrom 1922**

zvišal obresti in sicer

za navadne hranilne vloge na **6⁰/₀**
za vloge proti četrtletni odpovedi na **6¹/₂⁰/₀**
za vloge proti polletni odpovedi na **7⁰/₀**

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadrugel

Vlagajte vse svole prihranke v lastno hranilnico!